

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศต่าง ๆ จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นถือได้ว่าสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนานุเคราะห์ของประเทศให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการวิชาการและวิชาชีพ โดยสถานศึกษานั้นแบ่งออกเป็น 2 ระดับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 4 กำหนดไว้คือ สถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน หมายถึงสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาหลังระดับมัธยมศึกษาปลาย ทั้งนี้สถานศึกษาจึงมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ การวิจัยเพื่อแสวงหาข้อมูล ความรู้ใหม่และพิสูจน์หลักทฤษฎีต่างๆ การบริการชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาประเทศทุกด้าน และช่วยแก้ปัญหาของชุมชนและเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 6 จึงได้กำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาในมาตรา 47 และในมาตรา 48 โดยกำหนดให้สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในทุกระดับ ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนสำคัญประการแรกของการประกันคุณภาพการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพของสถานศึกษา และเป็น การสร้างความมั่นใจในคุณภาพแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง สังคม และสร้างความเสมอภาคในโอกาสที่จะ ได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง รวมถึงประชาชน จะได้รับข้อมูลด้านคุณภาพ การศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีมาตรฐานคุณภาพ และทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่าง

จริงจังและสร้างสรรค์การศึกษาให้เป็นกลไกที่มีพลังในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษากลุ่ม ข สถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิต ระดับปริญญาตรี เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถเป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในระดับภูมิภาค และมีบทบาทในการผลิตบัณฑิต เพื่อสร้างสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานองค์การธุรกิจสังคมในภูมิภาค อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นเพื่อให้เกิดการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จึงต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามที่กฎหมายได้กำหนดภายใต้กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาโดยมีเกณฑ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพภายในเป็นตัวชี้วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยเฉพาะด้านการผลิตบัณฑิต ซึ่งเป็นหัวใจที่สำคัญที่จะเป็นเครื่องยืนยันถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และจากผลการตรวจประเมินคุณภาพภายในในรอบปีการศึกษา 2552-2554 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่ผ่านมาพบว่าผลการประเมินคุณภาพด้านการผลิตบัณฑิตอยู่ในระดับดี ยังไม่ถึงระดับดีมาก ดังจะเห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 ผลการตรวจประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2552-2554 จำแนกตามองค์ประกอบคุณภาพ

องค์ประกอบคุณภาพ		ผลการตรวจประเมินคุณภาพภายใน (ปีการศึกษา 2552-2554)		
		2552	2553	2554
องค์ประกอบที่ 1	ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผนการดำเนินการ	1.50	5.00	5.00
องค์ประกอบที่ 2	การผลิตบัณฑิต	2.08	3.78	3.67
องค์ประกอบที่ 3	กิจกรรมการพัฒนานักศึกษา	2.50	5.00	5.00
องค์ประกอบที่ 4	การวิจัย	2.75	4.84	5.00
องค์ประกอบที่ 5	การบริการทางวิชาการแก่สังคม	2.20	5.00	5.00
องค์ประกอบที่ 6	การทํานุบํารุงศิลปะและวัฒนธรรม	3.00	5.00	5.00

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 7	การบริหารและการจัดการ	2.33	4.00	3.75
องค์ประกอบที่ 8	การเงินและงบประมาณ	3.00	5.00	4.00
องค์ประกอบที่ 9	ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ	2.67	5.00	4.00
ผลคะแนนการประเมินเฉลี่ย 9 องค์ประกอบ		2.36	4.38	4.23

หมายเหตุ ปีการศึกษา 2552 เกณฑ์ประเมิน 3 ระดับ และปีการศึกษา 2553-2554 เกณฑ์ประเมิน 5 ระดับ

ที่มา: สำนักงานมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2554

จากตารางที่ 1.1 ผลการตรวจประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำแนกตามองค์ประกอบคุณภาพจะเห็นได้ว่าในปีที่ผ่านมาผลการประเมินคุณภาพมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากในปีการศึกษา 2552 ได้กำหนดเกณฑ์คะแนนผลการประเมินเป็น 4 ระดับ คือ ระดับดีมาก ระดับดี ระดับพอใช้ ระดับยังไม่ได้คุณภาพ จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) และในปีการศึกษา 2553-2554 ได้มีการปรับเกณฑ์คะแนนผลการประเมินคุณภาพออกเป็น 5 ระดับคือ ระดับดีมาก ระดับดี ระดับพอใช้ ระดับต้องปรับปรุง และระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

อย่างไรก็ตามการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในด้านการผลิตบัณฑิตตามเกณฑ์ควร จะได้รับการพัฒนาให้มีระดับดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การผลิตบัณฑิตนั้นมีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อการแข่งขันในสภาพปัจจุบันมุ่งสู่สถาบันอุดมศึกษาระดับประเทศและระดับนานาชาติในอนาคต ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จำเป็นต้องหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพสู่การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพที่ดีที่สุดโดยใช้ทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพ

จากระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ต้องดำเนินการ ภายใต้งานตาม เพื่อเสริมสร้างพื้นฐานความรู้ที่ดีทางวิชาการและวิชาชีพให้แก่บุคลากรของประเทศ ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในยุคปัจจุบัน และเพื่อ ยกระดับการศึกษาไทยให้สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติต่อไปในอนาคต มหาวิทยาลัยราช ภัฏเชียงใหม่จึงต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามองค์ประกอบคุณภาพ 9 ด้านให้มี

คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะองค์ประกอบคุณภาพด้านการผลิตบัณฑิตซึ่งเป็นภารกิจหลักสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่าสามารถพัฒนาองค์ความรู้และผลิตบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลจากการประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในปีการศึกษา 2554 ที่ผ่านมาพบว่าคุณภาพด้านการผลิตบัณฑิตมีผลการประเมินคุณภาพภายใน อยู่ในระดับดี ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ซึ่งเป็นค่าคะแนนที่ไม่สูงมากเมื่อเทียบกับระดับค่าคะแนนขององค์ประกอบคุณภาพด้านอื่นๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการผลิตบัณฑิต ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เพื่อพัฒนาการผลิตบัณฑิตให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพพร้อมทั้งด้านวิชาการวิชาชีพคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้นำสังคมที่ดีอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขตรงกับความต้องการหรือความคาดหวังจากสังคม ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีมาตรฐานเป็นสากลเทียบเคียงได้กับสถาบันอุดมศึกษา ที่จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในกลุ่มเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการผลิตบัณฑิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ศึกษากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้แนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้านการผลิตบัณฑิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ทราบกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2. เป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี

3. เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนักศึกษา ผู้จ้างงาน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปซึ่งจะสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่าสามารถพัฒนาองค์ความรู้และผลิตบัณฑิตตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 3 ด้านด้วยกันดังนี้

1. ขอบเขตของประชากร การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการผลิตบัณฑิต ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ประชากร คือผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากรสายสนับสนุน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และผู้ประกอบการ รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 27,898 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากรสายสนับสนุน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่และผู้ประกอบการ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากรโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane กำหนดขนาดตัวอย่างประชากรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ ± 5 (c) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 395 คน

2. ขอบเขตของเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้านการผลิตบัณฑิต ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ประกอบด้วย

2.1 ด้านระบบและกลไกการพัฒนาและบริหารหลักสูตร

2.2 ด้านระบบและกลไกการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน

2.3 ด้านระบบและกลไกการจัดการเรียนการสอน

2.4 ด้านระบบและกลไกการพัฒนาสัมฤทธิผลการเรียนการสอนตามคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

3. ขอบเขตระยะเวลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา บุคลากรสายสนับสนุน และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพ

ภายใน ด้านการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อทำการวิจัยระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ.2555 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการดำเนินวิจัยดังนี้

กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในหมายถึง วิธีการบริหาร พัฒนา และสนับสนุนระบบและกลไกในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ ที่สร้างความมั่นใจแก่สังคมว่าสามารถพัฒนาองค์ความรู้และผลิตบัณฑิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ระบบและกลไกการพัฒนาและการบริหารหลักสูตร ระบบและกลไก การพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน ระบบและกลไกการบริหารจัดการ ระบบและ กลไกการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลการเรียนตามคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

ผู้บริหารหมายถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งบริหารงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี

อาจารย์ หมายถึง บุคลากรที่มีภาระงานหลักในการสอนและวิจัยปฏิบัติงานใน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บุคลากรสายสนับสนุน หมายถึง ข้าราชการพลเรือนลูกจ้างประจำพนักงาน มหาวิทยาลัยสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ประกอบการ หมายถึง นายจ้าง หัวหน้างานที่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาทุกระดับชั้นปีที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2555